

SLÅ VAKT OM LANDSBYGDEN - BYARNA!

Landsbygden står inför stora utmaningar! Det här har vi hört både länge och väl. Befolkningen minskar och åldras, de unga flyttar bort. Skolor dras in och service koncentreras och flyttas. Det blir lätt att det negativa tar överhanden och det är svårt att se de positiva sakerna, för det finns mycket, ja väldigt mycket att glädjas åt, styrkor och möjligheter som landsbygden har och som inte försvinner.

Landsbygden kan producera inhemsk, pålitlig och miljövänlig energi i långt högre grad än hittills. Vi har igen litet börjat förstå att livsmedelssäkerhet är – bokstavligt talat – livsviktigt.

Och folk vill ju egentligen bo på landet. Det är de flestas önskedröm. Men lika litet som det hjälper att bara gnälla så hjälper det att bara glädjas åt alla möjligheter.

Det som verkligen har någon betydelse är ju faktiskt det vi gör!

Frågan är förstås hur vi skall rätta till problemen och samtidigt ta vara på möjligheterna?

Landsbygden är ju inte på något sätt homogen. Det som fungerar i en region eller i en by fungerar inte alls i ett annat sammanhang.

Här sitter ett stort antal kunniga, engagerade och duktiga landsbygdsutvecklare. Frågan är förstås om de som lokalt jobbar för sin bys överlevnad någonstans i Svenskfinland vet lika mycket eller till och med mera om hur den egna byn och det egna samhället skall utvecklas, vilka hot och möjligheter det finns?

Då kanske utmaningen, och samtidigt lösningen på många problem, är att skapa en modell som gör att den kunskap och den kraft som finns på lokal nivå kan komma fram. Vi kan inte möta framtiden med samma metoder som vi har löst dagens problem med. Vi måste skapa nya innovativa och starka sätt att arbeta på.

I dag har vi en uppdelning mellan det offentliga och de frivilliga organisationerna som i och för sig är bra. De som jobbar med föreningsaktivitet skall också i fortsättningen jobba annorlunda än de som jobbar med kommunen. Men vi måste också ha en samverkan som är på en helt annan nivå än i dag.

Det är synnerligen viktigt att åstadkomma detta nu när kommunerna kommer att bli större och den kommunala närvaron minskar i många byar. Byarna

får en större roll i att fylla det tomrum som kommuneran lämnar efter sig.

Det finns ju redan en byarörelse, det finns byaråd och byaföreningar. En stor del av dessa gör ett synnerligen gott jobb. Men de är enbart frivilliga föreningar, med i princip samma status som teaterföreningen, ungdomsföreningen, kennelklubben och bridgeklubben. Dessa föreningar har en viktig roll i samhället. De kan uppbåda entusiasm och nya idéer, de kan ta hand om viktiga uppgifter. Men frågan är om en frivillig förening kan fylla tomrummet efter en sammanslagen kommun? Knappast.

En lösning, eller kanske skall vi kalla det en vision, på problematiken är att kommunen går in i ett partnerskap med byaföreningarna. Vi skapar en hybrid av det frivilliga och det offentliga så att vi tar fasta på styrkorna i båda. Föreningarna står för lokalkännedom, entusiasm och kreativitet. Det offentliga står för stabila resurser och kontinuitet.

Jag ser framför mig "lokalsamfund" som samlar byns alla innevånare till arbete för byn via föreningarna. Kommunen skapar möjligheter att upprätthålla en liten administration. Det handlar alltså inte om att skapa minikommuner, men inte heller om att bara fortsätta byaverksamheten.

Vad kunde man tänka sig att denna hybrid gör? Låt oss för en stund tänka innovativt.

Lokalsamfundet skulle kunna koordinera servicen i byn. I föreningshuset kunde man få alla nödvändiga blanketter och information om den offentliga servicen. Olika myndigheter skulle ha kontaktpunkter. Samtidigt har alla föreningar sin service tillgänglig – allt via samma lucka i föreningshuset.

Lokalsamfundet kunde utarbeta en byaplan med rättsverkan. Den skulle skrivas av byborna som sig bör men den skulle svara på de frågor som kommunen och andra myndigheter behöver ha svar på när de utövar sin verksamhet. Och byaplanen skulle till och med kunna vara bindande för myndigheterna, det vill säga om byn bestämt att man vill satsa på jordbruk skulle ingen myndighet få störa jordbruket med sina åtgärder. Och om myndigheterna inte tycker om byaplanen så skulle det vara myndigheterna som får lämna in besvär mot byaplanen – inte byborna som besvärar sig mot myndigheterna.

En sådan byaplanering skulle skapa en verklig närdemokrati. Men demokratin måste då fungera bra inom byn! Öppenhet och möjlighet till deltagande samt normal föreningsdemokrati är naturligtvis självklarheter.

Men man kunde skapa ett system med bindande folkomröstningar. Låt byborna rösta om t.ex. sin byaplan!

Men inte bara det. Ge också byborna rätt att beskatta sig själva om de vill. Om man vill ha en serviceform som kostar och det offentliga inte har pengar: ordna en folkoröstning om att skapa servicen och ta upp en extra skatt för just det ändamålet. Detta är normal praxis i många delstater i USA, det är ingenting omöjligt eller utopistiskt. Det fungerar i praktiken.

Bästa vänner!

Om två år hoppas jag att vi alla träffas på nästa landsbygdsriksdag. Då hoppas jag även få se utsedda delegater från lokalsamfund, delegater som har byns förtroende att föra upp byns frågor till en nationell nivå. Då har landsbygdsriksdagen blivit landsbygdens riksdag eller kanske egentligen lokalsamfundens riksdag.

Allan Blom